Чарівне царство природи у творі «Зачарована Десна»

Можна багато чого любити на світі, можна багато чому вклонятися і багато чим пишатися. Але так любити, так вклонятися і так пишатися рідною природою, як це робив Олександр Довженко у своїй кіноповісті «Зачарована Десна», мабуть, зможе не кожний. Письменник спогадами лине у своє дитинство, щоб знову відчути присутність живої краси рідної природи, стати її захисником і споглядачем, стати людиною, причетною до дива жити її життям.

У своїй «Автобіографії» О. Довженко писав: «Я завжди думав і думаю, що без гарячої любові до природи людина не може бути митцем. Та й не тільки митцем...» Тому стільки любові відчуваєш на кожній сторінці, у кожному рядку «Зачарованої Десни». Коли читаєш цю кіноповість, здається, що сам потрапляєш до дивовижного царства природи. У такому захваті пише про нього Олександр Довженко, що стає навіть трохи образливо, що тобі не довелося на власні очі побачити чарівну красу природи «зачарованої» Десни. Недарма малий Сашко згадує: « Жили ми в повній гармонії з силами природи. Зимою мерзли, восени місили болото, а весною нас заливало водою...» Хлопець іронізує, але в цих словах ясно вчувається тепле ставлення до «сил природи», які наче охороняють малого хлопчика в його незвичайних подорожах.

Сашко любив бувати у «царстві» природи. Він пам’ятає безліч випадків, коли його забирав з собою батько, щоб познайомити малого з життям природи. «Мене везуть у царство трав, річок і таємничих озер». Вони заспокійливо діють на малого хлопця, і він засинає. Коли прокидається, то не може стримати свого зачарування красою природи. Вона радіє приходу весни, особливо чарівниця Десна: «Лози, висип, кручі, ліс — все блищить і сяє на сонці...» У лісі — гриби, у кущах — горіхи, в озері — риба. Хлопця чарує природа, і здається, що він сам стає її частиною. «Картина була незвичайна, неначе сон чи казка». Природа стає схожою на казку, яку ніколи не набридне слухати.

Блискуче відтворена Довженком природа служить своєрідним емоційним акомпанементом, ліричною паралеллю до настроїв героя: «Світ одкривається перед ясними очима перших літ пізнання, всі враження буття зливаються в невмирущу гармонію, людяну, дорогоцінну». Цю гармонію не можуть змінити, загубити ані прожиті роки, ані незгоди, ані навіть смерть якоїсь конкретної людини. Бо природа продовжує жити, дихати, чарувати усіх своєю незвичайною красою. Це розумів маленький Сашко, розумів якимось відчуттям, яке не кожному з нас дано. Він був сином чи, може, онуком, правнуком світу «незайманої дівиці», тому і взяв у спадок від своїх батьків, дідів незбагненну, незвичайну і величну любов до рідної землі. І він вдячний їм за цю звичайно-незвичайну любов, за щедрість їхніх душ, за вміння бачити красу у живій природі, вклонятися їй, як колись вклонялися, обожнювали кам’яних ідолів. Я погоджуюся з Олександром Довженком, коли він стверджує: «Сумно і смутно людині, коли висихає і сліпне уява, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та отроцтва, нічого не бачить вона дорогого, небуденного, ніщо не гріє її, не будить радості ані людяного суму».

Природа стає провідником у царство фантазій, бо саме вона перша починає пробуджувати уяву в усіх, хто бачить її красу, хто може жити і відчувати так, як вона. Сашкові пощастило, бо він вже змалечку намагався розчинитися у царстві природи, хотів

дізнатися, як вона дихає, що таїться у нетрях. Він «любив, їдучи на возі з лугу, дивитися лежачи на зоряне небо... Любив пташиний щебет у саду і в полі...». Сашко любив чарівну природу рідної землі у будь-яких її проявах, завжди дивувався її таємницям. Любив розмовляти з вороною, любив дивитися у калюжі, любив любити природу «зачарованої» Десни.

Так, Олександр Довженко був вірним, люблячим сином рідної землі, особливо своєї «незайманої дівиці». Вона багато йому дала у спадок, багато чому навчила. Тому і звертається до своєї «зачарованої» Десни великий кінодраматург, письменник, вдячний син Олександр Довженко: «Далеко красо моя! Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м’яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висипах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казання старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі, дивлячись часом униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шляхах».